

BK BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
SENIOR SECONDARY CO-ED DAY CUM BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL
PRE-BORAD-II EXAMINATION 2024-25

SANSKRIT (119)

Class : X

उत्तरपत्रकम्

Duration : 3 Hrs

Date : 17.01.2025

Max. Marks : 80

Admission No.:

Roll No.:

खण्ड 'क' भागः

अपठितावबोधनम् 10 अङ्काः

प्रश्न 01 गद्यांशान् ध्यानेन पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत । (गद्यांश को ध्यान से पढ़कर प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

(अ) एकपदेन उत्तरत। (केवल प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

(एक पद में उत्तर दीजिए। (Answer in one word only.)

(i) कया मनुष्यः सम्मानं प्राप्नोति ?

विद्यया

(ii) मनुष्यः सम्मानं कुत्र प्राप्नोति ?

संसारे

(iii) कस्मै नमः?

विद्याधनाय

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवल प्रश्नद्वयम्)

2X2=4

(पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए।) (Answer in a complete sentence.)

(i) विद्यया किं ज्ञायते ?

एवं ज्ञायते यत् किम् उचितम् अस्ति किं च अनुचितम्।

(ii) विद्याधनं कीदृशं धनं मन्यते?

सर्वेषु धनेषु विद्याधनम् एव उत्तमं धनं मन्यते।

(iii) किं धनम् उत्तमं मन्यते ?

सर्वेषु धनेषु विद्याधनम् एव उत्तमं धनं मन्यते।

(स) भाषिककार्यम्। (भाषा संबंधी कार्य। **Work of Language.**) (केवल प्रश्नत्रयम्)

1X3=3

(i) अस्मिन् अनुच्छेदे 'कर्तव्यम्' इति पदस्य किं विपर्ययपदं प्रयुक्तम् ?

(क) अकर्तव्यम्

(ii) 'जानन्ति' इति क्रियापदस्य अस्मिन् अनुच्छेदे कर्तृपदम् किम्?

(क) जनाः

(iii) 'वयम्' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् ?

(ख) जानीमः

(iv) गद्यांशे अव्ययपदं किम्?

(ख) एव

(द) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत ।

1X1=1

(इस गद्यांश के लिए उचित शीर्षक विकल्पों से चुनकर लिखिए। (Write an appropriate title)

विद्याधनम्

खण्ड ख

रचनात्मक कार्य (15 अंकात्मकः)

प्रश्न 02 भवान् कुलदीपकः जरित। 'पाञ्चजन्य' साप्ताहिके पत्रे भवान् पत्रकारः एवं समाचार प्रकाशितुम् इच्छति। अतः

तस्य प्रकाशनार्थं पत्रस्य सम्पादकं प्रति मञ्जूषायाः सहायतया भवान् तत्पत्रं सम्पूर्वं लिखतु-

½X10 =5

आप कुलदीपक जरित हैं। आप एक पत्रकार हैं और साप्ताहिक पत्र 'पाञ्चजन्य' में एक खबर प्रकाशित करना चाहते हैं तो कृपया प्रकाशन के लिए संपादक को मंजूषा के शब्दों की मदद से पत्र को पूर्ण करके उत्तरपत्रिका में पुनः लिखिए।

1/17 जनकपुरी

(i) नवदिल्लीतः

तिथिः

सेवायाम्

सम्पादक महोदय!

(ii) पाञ्चजन्यः समाचारपत्रम्

नवदिल्ली

सादर प्रणामम्।

विषयः - 'पाञ्चजन्यः साप्ताहिकपत्रे स्वमीलिकं समाचारं प्रकाशनार्थम् पत्रम्।

महोदये।

निवेदनम् अस्ति यत् अहं जनकपुरी क्षेत्रस्य निवासी एकः (iii) पत्रकारः अस्मि। मम पत्रकारिता, विवरण समाचारं वा समये-समये देशस्य अनेकेषु (iv) पत्रेषु प्रकाशयन्ते। सम्प्रति अहं केनचिन्माध्यमेन भवतां प्रतिष्ठितस्य साप्ताहिकपत्रस्य (v) विषये श्रुतवान्। अतः स्वक्षेत्रस्य एकम् अतीव (vi) महत्वपूर्णम् समाचारं एतस्मिन् पत्रे (vii) प्रकाशनार्थम् प्रेषयामि। कृपया इमं (viii) समाचारम् स्वप्रतिष्ठिते पत्रे प्रकाशयतु भवान्।

भवताम् अतीव (ix) आभारः भविष्यति।

धन्यवादः!

भवतां विश्वासुः

(x) कुलदीपकः

प्रश्न 03 'मैट्रोरेलयात्रा' इति विषयमधिकृत्य मञ्जूषायां प्रदत्तपदानां सहायतया संस्कृतेन एकं अनुच्छेदं लिखत-1X5=5

'मैट्रोरेल यात्रा' विषय पर बॉक्स में दिए गए शब्दों का प्रयोग करते हुए संस्कृत में एक अनुच्छेद लिखें:

Write a paragraph in Sanskrit on the topic 'Metrotrain Travel' using the words given in the box:

मञ्जूषा	मैट्रोरेलयात्रा
महती उपलब्धिः, वातानुकूलित-कक्षाः, द्रतुगामिनी, आधु. निकविज्ञानस्य, कुत्रचित्, भूमेः उपरि, कुत्रचिद् भूमेः अधः, प्रधावन्ती, विद्युत्-माध्यमेन चलन्ती, स्वचालितद्वारम्, आनन्दप्रदा यात्रा, चिरम्, अधुना	1. छात्रेण रचितानि शुद्ध वाक्यानि स्वीकरणीयानि। 2. ----- 3. ----- 4. ----- 5. -----

अथवा

पञ्चसंस्कृतवाक्येषु मञ्जूषापदसहायतया अधः दत्तं चित्रवर्णनं कुरुत।

(पाँच संस्कृत वाक्यों में मञ्जूषा के शब्दों की सहायता से नीचे दिए चित्र का वर्णन कीजिए।

Describe the following picture in five Sanskrit sentences with the help of words given in the box.)

मञ्जूषा	<p>(i) इदम् चित्रं कारप्रदर्शनीस्थलस्य अस्ति (ii) तत्र अनेके जनाः स्थिताः सन्ति। (iii) मध्ये नूतनं कारयानम् अपि विद्यते (iv) जनाः, प्रसन्नाः सन्ति। (v) एकस्याः नार्याः, अङ्के, बालकः अस्ति। छात्रेण रचितानि शुद्ध वाक्यानि स्वीकरणीयानि ।</p>
<p>इदम्, कारप्रदर्शनीस्थलम्, अनेके जनाः स्थिताः, सन्ति, मध्ये, नूतनं कारयानम्, विद्यते, जनाः, प्रसन्नाः सन्ति, एकस्याः नार्याः, अङ्के, बालकः अस्ति, सर्वत्र चाकचक्यं, वर्तते</p>	

प्रश्न 04 अधः एका कथा लिखिता अस्ति। तस्यां कानिचित् पदानि रिक्तानि सन्ति। मञ्जूषायां दत्तानि पदानि सहायतायै । तानि पूरयित्वा कथां पुनः उत्तरपुस्तिकायां लिखत। ½X10 =5
(नीचे एक प्रेरक संस्मरण लिखा है। उसमें कुछ पद रिक्त हैं। उन्हें पूर्ण करके संस्मरण को पुनः उत्तर-पुस्तिका में लिखिए। सहायता के लिए मञ्जूषा में पद दिए गए हैं।

An inspiring memory is given below. Some blanks are there. Complete those blanks and re-write the memory in answer sheet. Words are given in the box for help.)

वेदाः के सन्ति ? (i) कति 'च सन्ति? किं वर्णयन्ति? किं च निरुद्धयन्ति ? एतत् सर्वं प्रत्येकं जनैः ज्ञातव्यं खलु । प्राच्याः (ii) ऋषयः स्वग्रन्थेषु कथयन्ति - "विद् ज्ञाने" इति धातुना वेद शब्दः प्रजायते यस्य अर्थोऽस्ति यः (iii) ज्ञानराशिः सः एव वेदः । अर्थात् (iv) सृष्ट्यादौ ईश्वरः स्वकृपया जीवानां कल्याणार्थं चतुर्णां अग्निः, (v) वायुः, आदित्यः, अङ्गिरादीनां ऋषीणां हृदये ऋग्वेद (vi) यजुर्वेद सामवेद-अथर्ववेदाश्च चतुर्णां (vii) वेदानाम् ज्ञानं प्रकटितम् अकरोत् । पश्चात् तदेव ज्ञानम् (viii) अक्षर-लिपि-आदीनाम् अभावात् (ix) परम्परागतरूपेण केवलं श्रुत्वा एव जनानां समक्षे आगच्छत् अतः तन्नाम " (x)" श्रुतिः अपि अस्ति ।

अथवा

निम्नलिखितम् संवादं मञ्जूषाप्रदत्तपङ्क्तिसहायतया पूरयित्वा पुनः लिखत।

(निम्नलिखित संवाद को मञ्जूषा में दिए गए पंक्तियों की सहायता से पूरा करके पुनः लिखिए।

Complete the following dialogue with the help of sentences given in the box and re-write the same.)

सार्थकः - (स्वपितामहस्य समीपं गत्वा)तात! आगामी सत्रात् मम विद्यालये नवीन-शिक्षा-नीतिः आरम्भा भविष्यति।

पितामहः - पुत्र ! (i) तस्याः प्रमुखा विशेषता का अस्ति ।

सार्थकः - पितामह! तस्या प्रमुखा विशेषता छात्राणाम्- आयुप्रमाणानुसारमेव शिक्षा दानम्। परीक्षायाः च भयं दूरीकरणम् ।

पितामहः - प्रिय! एतत् तु उचितमेव अस्ति। परं (ii) तस्याः शिक्षानीत्याः स्तराणि कानि सन्ति ?

सार्थकः - पितामह! तत्र शिक्षायाः पञ्च स्तराणि निर्धारितानि सन्ति । यथा- कक्षा प्रथमातः तृतीया पर्यन्तम्, चतुर्थीतः

पञ्चमी पर्यन्तम्, षष्ठीतः अष्टमी पर्यन्तम्, नवमीतः एकादशी पर्यन्तम्, द्वादशीतः सत्रातक पर्यन्तम् ।

पितामहः - एषा तु रचनात्मिका नीतिः प्रतीयते । ज्ञायते यत् अधुना (iii) देशस्य अतीवोपकारं 'भविष्यति ।

सार्थकः - भवान् सत्यं वदति । एतया नीत्या देशस्य अतीवोपकारं भविष्यति ।

पितामहः - शास्त्रेषु कथ्यते इदम्-शिक्षया (iv) विन्दते वसुः ।

सार्थकः - पितामह! अस्य कोऽर्थः अस्ति ?

पितामहः - पुत्र ! अस्य अर्थः अस्ति यत् (v) मनुष्यः शिक्षया धनं यशश्च प्राप्नोति ।

सार्थकः - भवान् सत्यं वदति तात! अहमपि भवताम् आशीवदिन धनं यशश्च प्राप्स्यामि ।

पितामहः- तव शुभं भवतु पुत्र !

खण्ड ग

अनुप्रयुक्त व्याकरणम् (25 अंकात्मकः)

प्रश्न 05 स्थूलपदेषु सन्धिच्छेदितम् अथवा सन्धिं कृत्वा उत्तरपुस्तिकायां लिखत- (प्रश्न चतुष्टयम्)

1X4=4

(स्थूल पदों में सन्धि अथवा सन्धिच्छेद करके उत्तर पुस्तिका में लिखिए।

Separate or join bold words and answer in the answer sheet.)

1. अदीयमानं धनं निधन + एकनिष्ठम् याति ।
2. त्यागाच्छान्तिः मिलति।
3. मुनिः + अयम् श्रेष्ठः वर्तते।
4. दुरादागच्छन्तम् बालकं पश्यामि ।
5. षडमासं यावत् हरिः + शेते ।

प्रश्न 06 स्थूलपदेषु समासम् अथवा विग्रहं विकल्पेभ्यः चित्वा उत्तरपुस्तिकायाम् लिखत -(प्रश्न चतुष्टयम्)

1X4=4

(स्थूल पदों में समास अथवा समास विग्रह विकल्पों से चुनकर उत्तरपुस्तिका में लिखिए।

Join or disjoin compounds in the bold words choose the appropriate answer from the options given below and write in the answer sheet.)

1. सर्वकारेण पाठशाला निर्मिता ।
(घ) पाठस्य शाला
2. दिनं करोति इति प्रकाशं यच्छति ।
(ग) दिनकरः
3. अश्वत्थमूले एकः कलशः विद्यते ।
(ख) अश्वत्थस्य मूले
4. वयं दुग्धधवलानि वस्त्राणि धरयामः ।
(ग) दुग्धम् इव धवलम्
5. अर्थस्य अभावः इति कार्यं नैव उचितम् ।
(क) निरर्थकम् /निरर्थम्

प्रश्न 07 स्थूलपदानाम् 'प्रकृतिप्रत्ययः' पृथक् संयोगाय शुद्धं उत्तरं चित्वा उत्तरपुस्तिकायाम् लिखत।(प्रश्नचतुष्टयम्)1X4=4

(स्थूल पदों के प्रकृति-प्रत्यय अलग अथवा संयुक्त करके विकल्पों से शुद्ध उत्तर को चुनकर उत्तर-पुस्तिका में लिखिए।)

(Separate or join suffixes in the bold words and write answer appropriate from the options given below in the answer sheet.)

1. भवतां (हृद् + ठक्) ----- स्वागतम् अस्ति ।

(ख) हार्दिकम्

2. (मतिमान्) ----- + ----- एव धनवान् भवितुं शक्यते ।

(क) मति + मतुप्

3. (समता) सदैव पलनीया अस्ति ।

(क) सम + तल्

4. श्रीराधा (श्याम + टाप) इति नाम्ना प्रसिद्धा अस्ति।

(ग) श्यामा

5. अहो (विज्ञानमयी) ----- + ----- एषा गणना।

(क) विज्ञानमय + डीप्

प्रश्न 08 वाच्यानुसारं मञ्जूषायाः उचितैः पदैः रिक्तस्थानानि पूरयत। (प्रश्नत्रयम्)

1X3=3

(दो मित्र दूरभाष पर वार्तालाप कर रही हैं। निरूपमा कर्तृवाच्य में बोलती है और विनीता कर्मवाच्य में बोलती है। वाच्यनुसार मञ्जूषा के उचित पदों से रिक्त स्थान भरिए।)

(Two friends are talking over telephone. Pratush speaks in active voice and Raghav speaks in passive voice. Fill in the blanks according to voice by.)

प्रत्युषः - किं विद्यालये छात्राः पादपान् सिञ्चन्ति ?

राघवः - आम्, तैः पादपाः (i) ----- ।

(क) सिञ्चन्ते

प्रत्युषः - आचार्यः कुत्र सन्ध्यां (ii) ----- ?

(ग) करोति

राघवः - आचार्येण स्वप्रकोष्ठे (iii) ----- क्रियते ।

(ख) सन्ध्या

प्रत्युषः - किम् उद्याने (iv) ----- गायति ?

(क) नम्रता

प्रश्न 09 कोष्ठके प्रदत्तं समयं दृष्ट्वा स्वदिनचर्या वर्णय - (प्रश्नत्रयम्)

1X3=3

(कोष्ठक में दिए गए समय को देखकर अपनी दिनचर्या का वर्णन कीजिए।)

Describe your daily routine by seeing the time given in brackets.)

(1) अहम् (3:15) सपादत्रिवादने गृहगमनार्थं प्रस्थानं करोमि ।

(2) मध्याह्ने (2:45) पदोनत्रिवादने विमानतलं प्राप्स्यामि।

(3) शायं (6:30) सार्धषडवादने देहलीविमानतलं अवतरिष्यामि।

(4) रात्रौ (9:00) नववादने गृहे परिवारेण साकं भोजनं करिष्यामि ।

प्रश्न 10 मञ्जूषायां प्रदत्तैः अव्ययैः सहायतया वाक्यानां रिक्तस्थानानि पूरयत - (प्रश्न चतुष्टयम्)

1X4=4

मञ्जूषा में दिए गए अव्ययों की सहायता से वाक्यों के रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

Fill in the blanks with the help of indeclinables given in the box.)

(i) यावत् भारतं महान् देशः आसीत् तावत् सर्वे जनाः सुखिनः आसन् । कश्चन जनः कदापि मूर्खः दुश्चरित्रश्च नासीत् । (ii) कदापि कस्यचिदपि असमयमृत्युरपि न भवति स्म । (iii) सम्प्रति समयः विपरीतोऽभवत् । (iv) किमर्थम् मनुष्यजीवनमपि सुखी नास्ति ? मनुष्यः (v) इति ज्ञात्वा कार्यं कुर्यात् ।

प्रश्न 11 प्रदत्तेषु उत्तरेषु यत् उत्तरम् शुद्धम् अस्ति तत् चीयताम्। (प्रश्नत्रयम्)

1X3=3

(दिए गए उत्तरों में से जो उत्तर शुद्ध है उसे चुनिए।

Choose the appropriate answer from the options given below.)

(1) मम पार्श्वे पञ्च पुस्तकाः सन्ति ।

(ग) पुस्तकानि

(2) सः बालिका निपुणा अस्ति ।

(ग) सा

(3) फलानि त्रयः सन्ति ।

(ग) त्रीणि

(4) त्वं च वयं च नृत्यथ ।

(ग) नृत्यामः

‘घ’ भागः

पठितावबोधनम् (30 अंकात्मकः)

प्रश्न 12 अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा निर्देशानुसार प्रश्नान् उत्तरत-

नीचे दिए गए गद्यांश को पढ़ें और निर्देशानुसार प्रश्नों के उत्तर दें

Read the passage below and answer the questions as directed

I. एकपदेन उत्तरत

(केवलं प्रश्नद्वयम्)

½X2=1

(i) दैवगतिः कीदृशी खलु ?

विचित्रा

(ii) अश्वत्थमूलं खनित्वा दुष्टबुद्धिः किं प्राप्तवान् ?

सुवर्णकलशं

(iii) का विचित्रा ?

दैवगतिः

II. एकवाक्येन उत्तरत

(केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

(i) प्रबुद्धौ तौ दम्पती आश्चर्येण प्रचुरमणिमाणिक्यानाम् आभया भासमानं निजगृहं अपश्यताम् ?

(ii) विषधरः तमेव दुष्टबुद्धिं दष्टवान् ?

(iii) अश्वत्थमूलं च खनित्वा दुष्टबुद्धिः सुवर्णकलशं प्राप्तवान् ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत

(केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

(i) 'भयङ्करम्' इत्यस्य विशेषणस्य विशेष्यपदं किम् ?

विषधरं

(ii) गद्यांशे 'शीघ्रम्' अस्य पर्यायपदं किं प्रयुक्तम् ?

झटिति

(iii) 'सः कलशं गृहाभ्यन्तरे क्षिप्तवान् ।' अस्मिन् 'सः' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् ? क्षिप्तवान्

प्रश्न 13 अधोलिखितं पद्यांश पठित्वा निर्देशानुसार प्रश्नान् उत्तरत-

नीचे दिए गए पद्यांश को पढ़ें और निर्देशानुसार प्रश्नों के उत्तर दें

Read the Phrases below and answer the questions as directed

I. एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

½X2=1

(i) अस्मिन् श्लोके मुखस्य तुलना केन सह कृता ?

अम्बुजेन

(ii) श्लोके का सर्वदा वर्णिता ?

शारदा

(iii) कस्य तुलना अम्बुजेन सह कृता ?

वदनस्य

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

- (i) शारदा कुत्र सन्निधिं क्रियात् ? वदनाम्बुजे
(ii) कीदृशी शारदा अस्माकं समीपे निवासं कुर्यात् ? अम्भोजवदना
(iii) शारदाम्भोजवदना का सर्वदा अस्माकं सन्निधिं क्रियात् ? शारदा

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

- (i) 'क्रियात्' इति क्रियायाः अत्र कर्तृपदं किम् ? शारदा
(ii) 'समीपम्' इति पदस्य कः पर्यायः श्लोके आगतः ? सन्निधिं
(iii) 'सर्वदा' इत्यस्य विशेषणस्य कः विशेष्यः श्लोके लिखितः ? अस्माकं

प्रश्न 14 अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा निर्देशानुसारं प्रश्नान् उत्तरत-

नीचे दिए गए गद्यांश को पढ़ें और निर्देशानुसार प्रश्नों के उत्तर दें

Read the Drama below and answer the questions as directed

I. एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

½X2=1

- (i) द्रोणपुत्रेण किं विमुच्यते ? ब्रह्मास्त्रं
(ii) अर्जुनः सर्वप्रथमं कं नमस्करोति ? भगवन्तं
(iii) ब्रह्मास्त्रम् केन विमुच्यते ? द्रोण पुत्रेण

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

- (i) ब्रह्मास्त्रस्य प्रयोगात् परितः त्रैलोक्यं दहनं इव प्रचण्डज्वालः अग्निः प्रसरति ?
(ii) अस्त्रं अश्वत्थामा मोचयति ?
(iii) विषमे समये ब्रह्मास्त्रम् एव शरणम् ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

- (i) 'इदम् अपाण्डवाय' अत्र 'इदम्' इति सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम् ? ब्रह्मास्त्राय?/अस्त्राय
(ii) 'दृष्ट्वा' इत्यस्य स्थाने किं पदं नाट्यांशे प्रयुक्तम् ? विलोक्य
(iii) 'अस्त्रेण' नाट्यांशे अस्मिन् कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् अस्ति ? शाम्यताम्

प्रश्न 15 अधोलिखित वाक्येषु रेखांकित पदम् आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत -

1X5=5

नीचे दिए गए वाक्यों में रेखांकित पद के आधार पर प्रश्न निर्माण कीजिए

Construct a question based on the underlined term in the sentences below

- (i) क्वा सर्वदा अस्माकं समीपे वसेत् ?
(ii) लोके कस्य दानं दुष्करं भवति ?
(iii) मम् केषाम् अभूतं सौन्दर्यम् ?
(iv) अश्वः कथं/कीदृशः वानरयूथपतिः अचिन्तयत् ?
(v) मयूरस्य नृत्यं कस्याः आराधना ?
(vi) कस्य वायोः इव कठिनः ?

प्रश्न 16 मंजूषातः समुचितपदानि चित्वा अधोलिखितश्लोकस्य अन्वयं पूरयित्वा पुनः लिखत -

½X4=2

मंजूषा से उचित शब्द चुनकर निम्नलिखित श्लोक के अन्वय को भरकर पुनः लिखें

Choose the appropriate word from the box and fill in the context of the following verse and rewrite it

पापिनाञ्च सदा दुःखं सुखं वै पुण्यकर्मणाम् ।

एवं स्थिरतरं ज्ञात्वा साधुवृत्तिं समाचरेत् ॥

अन्वयः - सदा (i) पापिनाम् दुःखम् (ii) पुण्यकर्मणाम् च वै सुखम् ।

एवम् (iii) स्थिरतरम् ज्ञात्वा (iv) साधुवृत्तिम् समाचरेत् ।

अथवा

आचारः प्रथमो धर्मः इत्येतद् विदुषां वचः ।

तस्माद् रक्षेत् सदाचारं प्राणेभ्योऽपि विशेषतः ॥

अन्वयः - (i) आचारः प्रथमः धर्मः इति एतत् (ii) विदुषाम् वचः (अस्ति)।

तस्मात् (iii) प्राणेभ्यः अपि विशेषतः (iv) सदाचारम् रक्षेत् ।

प्रश्न 17 रेखाङ्कितपदेषु प्रसङ्गानुसारम् उचितम् अर्थचयनं कुरुत -

1X4=4

रेखांकित शब्दों में प्रसंगानुसार उचित अर्थ का चयन करें -

Choose the appropriate meaning according to the context in the underlined words -

(i) साधु पृष्ठम्! अत्र अनेके प्रमुखोत्सवाक सन्ति ।

(घ) उचितम्

(ii) आचारः परमो धर्मः इत्येतद् विदुषां वचः।

(ख) विद्यावताम्

(iii) प्रच्छन्न भाग्यः चौरकर्मणि निरतः संजातः।

(ख) संलग्नः

(iv) कम्पते सकला मही ।

(ग) पृथ्वी

(v) क्रोधात् भवति सम्मोहः ।

(ख) उद्विग्नता

प्रश्न 18 अधोलिखितकथां मञ्जूषाया प्रदत्तपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पुनः लिखत-

1/2X8=4

मञ्जूषा में दिए गए शब्दों से रिक्त स्थान भरकर नीचे दी गई कहानी को पुनः लिखिए -

Rewrite the story below by filling in the blanks with the words given in the box:

एकस्मिन् समये (i) बोधिसत्त्वः शिवीनां राजा अभवत् । दानधर्मादि कारणेन सः (ii) प्रजायाः पिता इव आसीत् । तेन निर्धनानां सहायतार्थं (iii) नगरस्य समन्ततः धन धान्यसमृद्धाः (iv) दानशालाः निर्मिताः । तत्र याचकाः आगत्य अन्नम्, पानम्, धनम्, रजतम्, सुवर्णं च यथेच्छं (v) दानम् अनयन् । तस्य दानशीलतायाः (vi) परीक्षार्थम् देवराजः इन्द्रः एकदा तस्य समीपम् आगम्य तम् (vii) नेत्रम् अयाचत् । ततः नृपः तस्मै स्व द्वे नेत्रे एव (viii) अयच्छत् । पश्चात् इन्द्रः तस्य प्रशंसाम् अकरोत् । एकदा राजा सरसि विहरति स्म। तदा तत्र आगम्य शक्रः तस्मै द्वे नेत्रे एव अयच्छत् ।

----- इत्यलम् -----